Eżami għad-Dħul fl-Ewwel Sena tal-Junior Lyceum
2003

MALTI

A. Aqra din is-silta. Wara wieġeb il-mistoqsijiet b'sentenzi SĦAĦ:

(L-istudenti huma mħeġġa jiktbu pulit u bla żbalji. Dan jgħodd ukoll meta jikkupjaw minn naħa għal oħra.)

SEĦER IL-BAĦAR

Ivan kien jgħix mal-familja ġo villaġġ ċkejken ħdejn il-baħar. Huwa tħabbeb sew mal-baħar u fuq kollox kien jogħxa jħares lejn il-vapuri. Mit-tieqa ta' kamartu Ivan kien jilmaħ vapuri ta' kull daqs u għamla jidħlu fil-port jew isalpaw minnu. Il-ħidma fuq il-vapuri kienet issaħħru. ***(par. 1)***

Ivan xtaq isir baħħâr. Missieru kien beda bħala baħħâr u laħaq kaptan ta' vapur. Jgħidu li bin is-sengħa għandu nofsha. ***(par. 2)***

Għodwa waħda qrib Lulju, meta Ivan, ommu u missieru kienu miġburin jieħdu kolazzjon, waqa' l-kliem fuq il-vjaġġi fuq il-baħar. Missier Ivan kien għadu kif temm vjaġġ twil ta' xahrejn. ***(par. 3)***

"Sonja, kont qed naħseb," qal il-kaptan lil martu, "li għall-mawra li jmiss fi żmien ħmistax-il ġurnata nieħu miegħi lil Ivan. Din mawra qasira u Ivan ikun spiċċa s-sena skolastika f'dan l-istaġun sħun." Ivan ried itir bil-ferħ. Dejjem ried jaqta' xewqtu. Iżda ommu kienet tħoll u torbot. Beda jittama li ma ġġibhilux bi kbira biex tagħti l-kunsens tagħha daqs kemm kienet tibża' mill-baħar. ***(par. 4)***

Omm Ivan dehret ħosbiena f'dak il-ħin u ma weġbitx mill-ewwel. "Ma nafx!" stqarret Sonja mħassba. "Ivan għadu żgħir. Il-baħar mhux post għat-tfal." Bid-daħka żewġha malajr weġibha, "Tassew li għadu tfal, iżda t-tifel tagħna għalaq tnax-il sena u kbir biżżejjed li jieħu ħsieb tiegħu nnifsu. Jiena ċert li jaqta' figura tajba." ***(par. 5)***

Sonja baqgħet siekta għal ħin twil. Ivan kien fuq ix-xwiek li jieħu t-tweġiba pożittiva, tweġiba li xtaqha missieru ukoll. "Ma, mamà. Isa għidli!" Daret lejn binha u qaltlu, "Kollox sew! Oqgħod attent, għax il-baħar żaqqu ratba u rasu iebsa." ***(par. 6)***

Meta wasal il-jum tat-tluq, Ivan u missieru ġibdulha lejn il-port biex jimbarkaw fuq biċċa tal-baħar kbira mhux ħażin. Ivan kien ferħan u kburi b'din l-ewwel esperjenza. Fuq kollox, huwa kien iben il-kaptan. Missieru kien kemmxejn qasir, b'saħħtu u kellu vuċi soda. Id-dar kien dejjem, dejjem daħkan, iżda tilgħablux fuq xogħlu abbord. Kien strett. Il-baħrin abbord kienu jobdu kull kmand li jordnalhom. Ħadd ma kien joqgħod b'idejh fuq żaqqu. Ivan kellu vjaġġ mill-isbaħ. Il-baħrin kienu jafu li hu iben il-kaptan. Kulħadd kien jirrispettah u jħobbu. Kien tifel ferrieħi u ħawtiel. ***(par. 7)***

(Mibnija fuq storja ta' Leo Tolstoi)

1. Xi kwalità ta' vapuri kienu jidħlu fil-port? *(marka)*

____

2. Agħti żewġ raġunijiet għaliex taħseb li Ivan tħabbeb sew mal-baħar. *(2 marki)*

(a) ____

(b) ____

3. Kemm kien twil l-aħħar vjaġġ tal-kaptan? *(marka)*

____

4. F'liema staġun tas-sena seħħet din il-ġrajja? *(marka)*

____

5. Għaliex Ivan ried itir bil-ferħ? *(marka)*

____

6. Għaliex omm Ivan kienet tħoll u torbot? *(marka)*

____

7. Agħti ż-żewġ raġunijiet għaliex Sonja kienet ħosbiena. *(2 marki)*

(a) ____

(b) ____

8. Kemm kellu żmien Ivan meta baħħar għall-ewwel darba? *(marka)*

____

9. Ikteb sentenza biex turi x'riedet tfisser Sonja meta qalet lil binha:

"Ftakar li l-baħar żaqqu ratba u rasu iebsa." *(marka)*

____

____

10. Kif kienu jġibu ruħhom il-baħrin mal-**kaptan**? *(marka)*

____

____

B. Mis-silta sib *il-kelma, il-frażi* jew *l-idjoma* li għandha din it-tifsira: *(5 marki)*	
Tifsira	**Mill-istorja**
1. joħorġu mill-port *(par.1)*	
2. inbdiet diskussjoni *(par. 3)*	
3. ġimagħtejn *(par. 4)*	*Eż.* *ħmistax-il ġurnata*
4. imur tajjeb *(par. 5)*	
5. ħerqan *(par. 6)*	
6. jirkbu fuq il-vapur *(par. 7)*	

Ċ. Daħħal is-sura tal-verb kif jinħtieġ. Uża l-*għerq* mill-parentesi.

L-akbar vapur li ***ħareġ*** ***(ħ-r-ġ)*** mill-Ingilterra kien it-Titanic. Kien l-akbar opra li qatt _________________ ***(għ–m-l)*** t-tarznari Ingliżi. Min kien _______________ ***(b-s-r)*** b'dik it-traġedja fl-1912! Ħafna qalu li dan il-vapur qatt ma_______________ ***(s-t-għ)*** jiġrilu xejn. Dawk li _________________ ***(ħ-s-b)*** hekk ________________ ***(m-w-r)*** żmerċ. Fl-14 ta' April ta' dik is-sena stess ________________ ***(ħ-b-t)*** ma' ajsberg. Fih _________________ ***(d-ħ-l)*** ħafna ilma sa ma __________________ ***(n-ż-l)*** fil-qiegħ. Miegħu ______________ ***(għ-r-q)*** mijiet ta' nies. Din il-għarqa ________________ ***(b-q-għ)*** tissemma' sal-lum.

(10 marki)

D. Daħħal il-kelmiet fil-vojt.

għalkemm	*minkejja*	*sakemm*	*għalxejn*
daqskemm	*kulma*	*daqstant*	*bilkemm*

1. Ġuża ħadet ______________ xtaqet.
2. Ħadha _____________ bi kbira li ħassu ħażin
3. Tellagħhomlu _______________ kien fitt.
4. Ried jiskartah _____________ kien ħabibu.
5. Oħti xxarrbet għasra _____________ waslet id-dar.
6. Jien _____________ stinkajt għax xorta ma rbaħtx.
7. Lina ______________ laħqet ħarġet li ma bdietx tqattar ix-xita.
8. Waslu tard fuq ix-xogħol ______________ li telqu kmieni.

(8 marki)

E. Daħħal kelma waħda fil-vojt biex tagħti sens lis-silta.

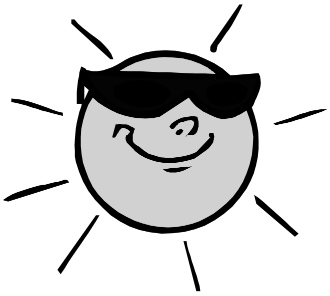

F'Sajf _______________ bħal dan, aħna mmorru ______________ il-baħar. Hawn min ______________ iċafċaf fl-ilma jew jgħum fit-tul, min ______________ u jitbaskat taħt xemx ______________ jew jintefa' għad-dell taħt xi ______________. Nieħu ______________ kull filgħaxija meta għad-dawl tal- ______________, jiena u l-ħbieb nerħulha għal xi ______________. Wara xi sagħtejn mixi, nintelqu fuq ir-ramel kiesaħ biex ______________ mis-sħana.

(10 marki)

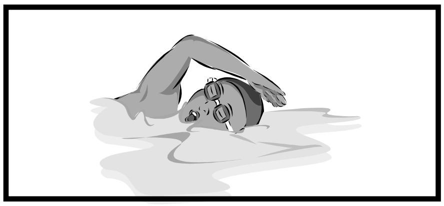

F. Segwi din l-aħbar.

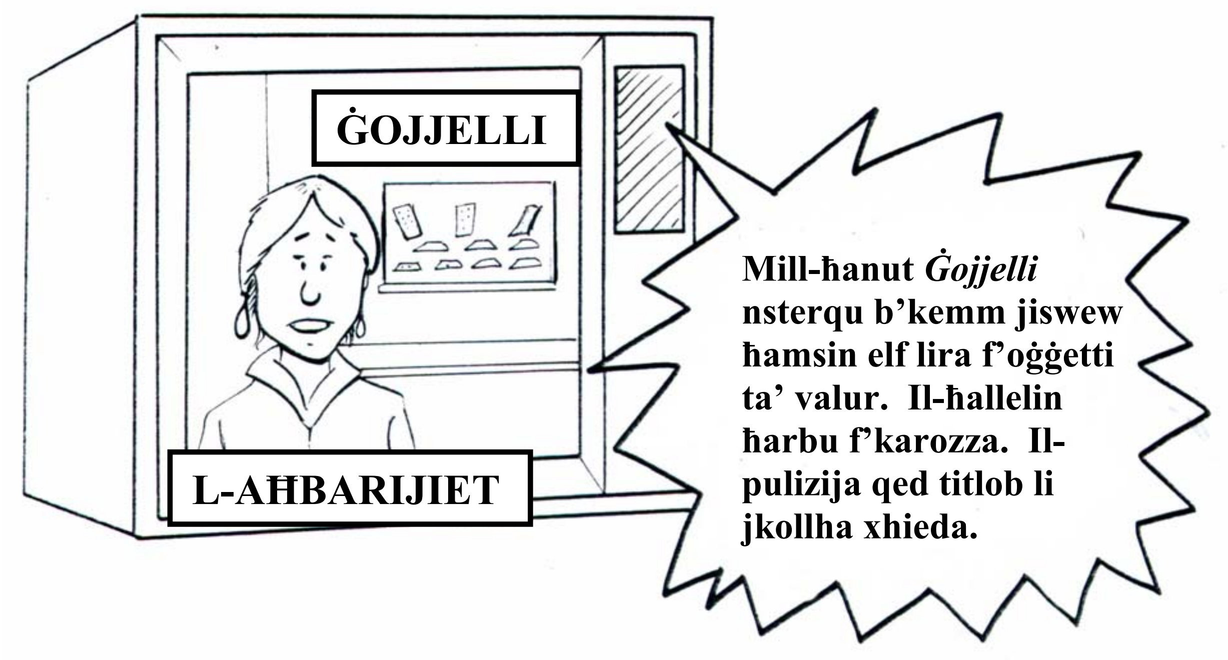

Immaġina li inti **wieħed** jew **waħda** minn dawn ix-xhieda:

- ***sid il-ħanut***
- ***mara li kont qed tixtri xi ġojjelli***
- ***raġel jew mara li kont qed tħares minn barra l-armatura***

Aħseb f'dak li rajt, dwar il-ħallelin u l-karozza li użaw.

Ikteb rapport ta' ***ħames sentenzi.*** Għid lill-pulizija x'rajt u x'għamilt int.

Jiena ____

____

____

____

____

____

____

____

____

____ *(10 marki)*

Ġ. Agħmel (✓) ħdejn it-tifsira t-tajba.

1. **Fuq pakkett tal-ħalib:** Żomm imkessaħ bejn 4 u 8 gradi Ċelsius.

	Żommu f'temperatura baxxa.
	Żommu f'temperatura għolja.
	Żommu f'temperatura sħuna.

2. **Fil-ħanut tal-ħwejjeġ:** Prezz fiss

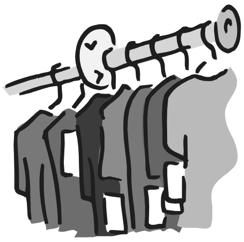

	Prezz imraħħas.
	Prezz għoli.
	Prezz ma jinbidilx.

3. **Fil-ħanut tal-merċa:** Ma ndejjinx.

	Ħallasni fil-pront.
	Tħallasni xejn.
	Ħallasni għada.

4. **Fi ġnien pubbliku:** Żomm mal-mogħdija.

	Għaddi minn fejn trid.
	Għaddi mill-passaġġ.
	Għaddi minn fuq il-ħitan tas-sejjieħ.

5. **Fuq bott tal-bżar:** Bżar iswed mitħun

	Bżar iswed jaħraq.
	Bżar iswed imfarrak.
	Bżar iswed sħun.

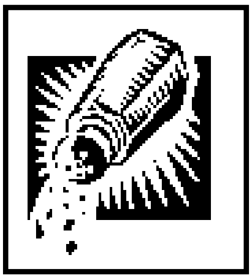

(5 marki)

G. Aqra din il-kartolina.

Londra 13.05.2003

Għażiża Sina,

Issa ili sentejn li tlaqt minn belt twelidi. Inħoss ħafna n-nuqqas tiegħek għax inti kont l-iktar ġara ħabiba tiegħi.

Qiegħda nattendi kors ta' gwida biex nitħarreġ sewwa f'din il-karriera.

Inselli għalikom. Sellili għall-ħabiba tagħna Bormliża Ċettina.

Mingħand ħabibtek,

Ġuża

Sina Mifsud,

77, TRIQ IL-FORTIZZA,

IL-BIRGU,

MALTA.

Immarka t-tajba billi ddaħħal (✓) fil-kaxxa.

1	Sina toqgħod	Bormla.	
		Il-Birgu.	
		Londra.	
2	Il-kartolina kitbitha	Ċettina.	
		Ġuża.	
		Sina.	
3	Iż-żewġ ġirien kienu	Ġuża u Ċettina.	
		Ċettina u Sina.	
		Ġuża u Sina.	
4	Ġuża trid issir	Koka.	
		Gwida.	
		Xufiera.	
5	Ġuża twieldet	Il-Birgu.	
		Bormla.	
		Londra.	

(5 marki)

GĦ. Daħħal żewġ kelmiet *(verb u partiċella)* biex timla l-vojt:

Eż. Ġorġa **poġġiet** **ħdejn** oħtha.

1. Il-priġunier ___________ ___________ żewġ pulizija.
2. Karozza ___________ ___________ ħajt tas-sejjieħ.
3. Illum ___________ ___________ erwieħ.
4. Ma bżajtx ___________ ___________ dahar iż-żiemel.
5. Ma _____________ __________ xiex trid tgħaddi 'l quddiem!

(10 marki)

H. Ikteb komponiment ta' madwar 200 kelma dwar WIEĦED minn dawn is-suġġetti.

Żbalji ta' l-ortografija, sentenzi miktuba kif ġie ġie, kif ukoll nuqqas ta' paragrafi u punteġġjatura jtellfu l-marki. Ikteb pulit u kun immaġinattiv/a. (Jekk trid tista' tagħmel użu mill-punti mogħtija.)

1. Iz-ziju Pawl u z-zija Marija joqogħdu l-Ingilterra. Huma bagħtulek biljett ta' l-arju bħala rigal biex tmur tarahom. Immaġina li jismek ***Frans*** *jew* ***Frida*** li joqgħod/toqgħod **63, Triq il-Ħuġġieġa, Ħal Qmuħ, QMĦ 07.** Iktbilhom ittra biex tirringrazzjahom ta' din l-istedina.
   (Għid kif tixtieq tqatta' l-vaganza magħhom.)

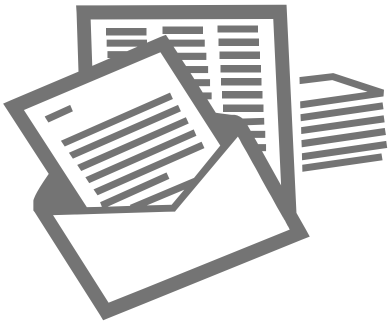

2. Illum hu l-aħħar jum ta' l-iskola. **Ikteb dwar dak li dejqek u dak li għoġbok matul is-sena skolastika.**
   (ix-xogħol tal-klassi u tad-dar, il-ħbieb u l-għalliem/a, l-ambjent tal-klassi u ta' l- iskola, il-logħob u l- proġetti, il-ħin liberu u l-ħin ta' studju)

3. **Kompli l-istorja.**

Waqt li kont fit-triq ilmaħt tifel f'gallarija. Kellu f'idu qasba tas-sajd bix-xlief imdendel għat-triq ………..

(Semmi dak kollu li daħħkek jew inkwetak. Għid x'għamlu n-nies tat-triq.)

4. Kont għaddej qrib ħajt tas-sejjieħ. Smajt tnewwiħ ħiereġ minn kaxxa magħluqa. Malli ftaħtha sibt tlett ifrieħ tal-qtates abbandunati.
Għid x'ħassejt u x'għamilt bihom.

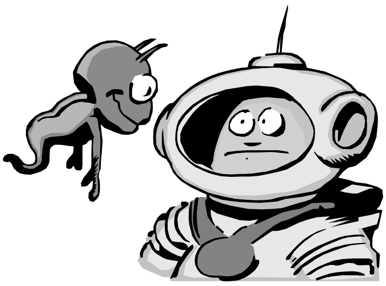

5. Int tgħix fuq wiċċ il-qamar. Waslu numru ta' tfal mid-dinja għal ħarġa edukattiva.
Inti l-gwida tagħhom. Ikteb dak kollu li ser tgħidilhom u dak li sejrin jaraw.
(x'għandhom ikunu jafu, kif inhi l-ħajja hemmhekk, kif inhi l-atmosfera, l-art, l-ilma u affarijiet oħra)

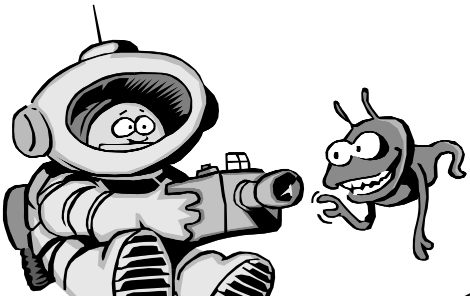

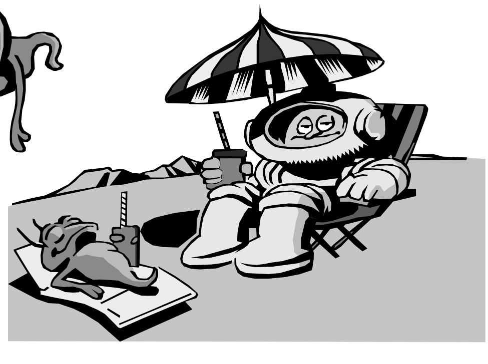

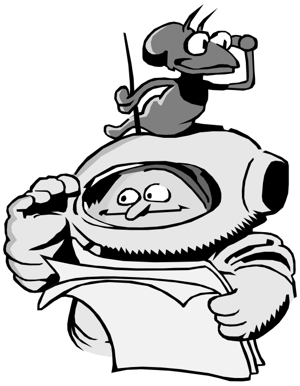

(25 marka)

Tmiem il-Karta